

מכבים את האש

מעובד מתוך "מציאות חיינו", 2011

מתכוננים לרגע שבו תפרוץ השלהבת והמדורה תבער? אוהבים להתבונן באש האוחזת בקורות העץ, לוחֶכֶת אותם, שורפת ומכלה אותם? כאשר האש מבוקרת, דולקת לאחר שהוצתה במתכוון, והיא תחת שליטה, אפשר ליהנות ממנה. אבל כאשר היא מתפשטת במהירות לכיוונים שונים בלי שאפשר יהיה לפקח עליה, נוצרת סכנה גדולה. מי שרואה שרפה שפורצת לפתע פתאום ולשונוותיה מציתות כל מה שנקרה בדרכן, יודע עד כמה גדולה האימה. לפני כמה חודשים קיבלנו תזכורת כואבת לכוחה ההרסני של האש, כאשר זו השתוללה ביערות הכרמל. המראות היו קשים ומבהילים, והתוצאות נוראיות. ברגעים כאלה יש לנקוט פעולה מהירה ולכבות את האש בזריזות ובמיומנות. איך עושים זאת ובאילו אמצעים? מהי הפעולה הנכונה ביותר? מי מבצע את הכיבוי? כיצד עושים זאת היום? וכיצד עשו זאת בעבר?

החמצן של האש

כדי להדליק אש זקוקים לכמה נתונים. דרוש חומר דליק, כמו: עצים, נייר, פחם, נפט, גופרית ואחרים. דרוש חום גבוה שיחמם את החומר ויעזור לו להידלק, ומה שחשוב יותר מכל הוא החמצן. החמצן הוא גז המצוי באוויר. חמישית מהאוויר הוא החמצן. גז זה דרוש לנו לנשימה, אך הוא גם זה שמסייע לאש להתלקח. בלעדיו לא נוכל להדליק אש. אם נהיה במקום נטול חמצן, לא תהיה אש. לעומת זאת אילו היה האוויר מכיל כמות גדולה יותר של חמצן, כל התחממות קטנה הייתה עלולה להצית אש בעולם כולו. יש באוויר מידת חמצן שנקבעה על-ידי בריאת העולם, המסייעת לאש להידלק, אבל כמותה אינה מסכנת. לפיכך אנו יכולים להבין שכאשר מונעים את החמצן מהאש, לא מניחים לה לדלוק, וממילא, אם אין לה החמצן הדרוש לה, היא אינה יכולה להתקיים – ונכבית. זוהי פְּדִיּוֹק הפעולה שיש לנקוט כאשר פורצת שרפה. קיימים אמצעים שונים לבצע אותה.

מכבים את האש

הכול תלוי בממדים של האש. אם זו דלקה קטנה, אפשר להכות בבד עבה לח בלהבות. כך מונעים מהאש חמצן, ובדרך כלל היא נכבית. פעולה דומה עושים

החול והמים. כאשר נמצאים במקום פתוח ומבחינים באש, אפשר להטיל לעברה כמויות של חול, וכך להחניק אותה. המים המותזים על האש הופכים לאדים כשהם מתקרבים לחום הגדול. האדים יוצרים מעין מחיצה בין האש לחמצן שבאוויר ומסייעים לכיבוייה. למים תכונה נוספת של קירור האש, העוזרת גם היא לכיבוייה. שיטה נוספת לכיבוי אש היא באמצעות קצף. הקצף המצוי במכלים מיוחדים מכיל חומר כימי שאינו מניח לאש לדלוק.

שירותי הכיבוי

כולנו יודעים שכאשר האש מתפשטת וממדיה גדולים ומתעצמים, אי-אפשר להסתפק באמצעים פשוטים, ויש להזמין מכבי אש. זהו שירות חירום שתפקידו העיקרי הוא להילחם בשרפות ובהתפשטות אש בלתי-מבוקרת.

בעבר הגיעו כוחות מכבי האש אל האירוע הדורש עזרה, בעזרת כרכרה. את האש היו מכבים באמצעות דלי מים ששפכו על האש. כמובן, כמויות המים היו קטנות, הקצר היה איטי גם הוא, ומשום כך לא הועילו לשרפות גדולות. במקרים כאלה היו על-פי רוב מרימים ידיים בלי יכולת לפעול.

לפני יותר משלוש שנים חלה התקדמות רצינית בנושא: הולנדי ששמו יאן ואן דר הידן, שהיה ראש שירותי הכיבוי באמסטרדם שבהולנד, המציא מכונה ראשונית לכיבוי שרפות. המכונה הייתה מצוידת במשאבת מים שהופעלה ביד. אליה היה מחובר צינור מעור, וממנו היו מתיזים על האש. המכונה הועברה ממקום למקום על גלגלי עץ.

במשך השנים השתמשו הכבאים בחידושים טכנולוגיים כדי לזרז את הגעתם למקום השרפה. הם הזדרזו להחליף את גלגלי העץ המיושנים שבכרכרות שלהם – שהיו רתומות לסוסים – בגלגלי גומי מלאים באוויר, כשאלה הומצאו. אחר כך, כשהמכונת הגיעה לעולם, מיהרו לצרף אותה למערך הכבאות, וציידו אותה במכלי מים גדולים, בסולמות, במשאבות, בצינורות ארוכים ודומיהם.

כיום, עם התפתחות הטכנולוגיה ובניית מכונות ומשאיות חדישות, מתניידים מכבי האש במשאיות מיוחדות, כבאיות, המצוידות בזרנוק מים כדי לכבות את האש, בסולם להגיע אל אזורים גבוהים ובלתי-נגישים, בפנס אזהרה מהבהב על גג המשאית ובסירנה רועשת שמפעילים בנסיעה אל אזור התאונה או השרפה, וזאת כדי לפנות את הדרך כך שיגיעו מהר יותר.

במקרים של שרפות ענק לא די במשאיות הכיבוי, ויש צורך בכלי טיס – מטוסים ומסוקים – שיתזו כמויות מים עצומות על האש המתפשטת. אתם ודאי זוכרים את הפעולות שנעשו בזמן השרפה ביערות הכרמל.

60 לפני הכול – זהירות

אנו עוסקים בכיבוי אש, אבל חשוב לזכור שככל שהדבר תלוי בנו, יש לנקוט צעדים כדי שלא נגיע, חלילה, למצב שבו פורצת דלקה, והאש משתוללת ללא שליטה. יש לשמור על כללים נכונים כל השנה: לא להשאיר אש דלוקה, לא להשליך גפרור דולק או כל שאריות דולקות אחרות של חומרים העלולים להידלק (בבית ובטבע), להיזהר מהנחת מנורה חמה, נר בוער, תנור דולק ודומיהם סמוך לחומרים דליקים (רהיטי עץ, שמיכות, ניירות, קרטונים ואחרים), להימנע משימוש במכשיר חשמלי לא תקין ועוד. יש לשמור על ההוראות בכל ימות השנה ובעיקר בלי"ג בעומר שבו רבים עסוקים באש ובמדורות.

המרכז הלאומי לבטיחות ובריאות ילדים

כללי זהירות לקראת ל"ג בעומר

- * אוספים קרשים ללא מסמרים ודברים בולטים שעלולים להיחתך ולהיפצע בהם.
- * ממקמים את המדורה בשטח נקי מקוצים ומעשבים, במרחק ביטחון סביר ממבנים וממתקנים.
- * לא מבעירים מדורה מתחת לקווי חשמל וטלפון, בקרבת עצים ושיחים או מתקני דלק.
- * מוודאים שהמרחק מהמדורה השכנה מספיק גדול.
- * מגדירים גבול בטיחות למדורה מאבנים, כדי לסמן את הקו שלא עוברים אותו.
- * נועלים נעליים גבוהות ולובשים מכנסיים ארוכים וחולצה מתאימה להגנה על הגוף מפני גיצים וגחלים וכן מעקיצות זוחלים ושרצים הנמשכים אל חום המדורה.
- * רצוי להצטייד בטלפון נייד שאפשר יהיה להתקשר בו למכבי אש או לאמבולנס בעת הצורך.
- * מצטיידים בתיק עזרה ראשונה.
- * מחזיקים בקרבת המדורה שני דליי מים מלאים למקרה של התפשטות שרפה.
- * לא משאירים את הילדים ללא השגחה אפילו לרגע. רגע זה הרבה זמן.
- * מרחיקים כל חומר דליק מהמדורה, ואסור בתכלית האיסור להחזיק בקרבת האש מכלי דלק ו/או מכלי גז.
- * הפעלות ופעילויות לילדים מבצעים לצד המדורה, ולא מסביבה.
- * את תפוחי-האדמה ואת הבצלים מומלץ להשחיל על חוט תיל. הכנסתם לאש והוצאתם ממנה ייעשו על-ידי מבוגר. לפני הגשתם לילדים יש לוודא שהם אינם חמים מדי לאכילה. תפוחי-אדמה ובצלים חמים עלולים לגרום לכוויות קשות בפה.
- * בסיום: יש לוודא כיבוי מוחלט של המדורה, על-ידי שפיכת חול או מים.